

Rahvanäitelava

Praktiline väketeatrite häälekandja
Teine aastakäik

Nr. 5

Ilmub käesoleval aastal 10 numbrit. Aastakäigu ettetellimushind Kr. 6. Välismaale Kr. 8.50. — Toimetuse ja talituse: Tallinn, Vene tän. 6, Tavet Mutsu Teaterkirjastusäris, tel. 445-94. Posti jook. arve 58

1932

Näitetrupi sise-elust

S. Veliste

„Rohkem sisemist ühtlust, soojust ja traditsiooni näitetrupi sise-ellu.“

Humos, „Rahvanäitel.“ nr. 3-4, 32. a.

Hing — see määrab inimese väärtuse. Hingelised kooskõlad määravad inimeste õnne ja elutee. Ühistunne ja moraalne kindlus on iga rühmituse ja trupi raudalus. Suurim väärtus aga hingel ja ühistundel on näitetrupi sise-elus, kuna näidend just on see kunstialtar, mille kaudu vaatajale avalduvad tema enda sisemised pakitsused, mured, kurbused ja rõõmud.

*

Olen mõelnud — milline peaks olema see traditsioon ja ühtlus? Igatahes mitte selline, nagu ta on tihti maal: aetakse inimesed kokku, mängitakse ja minnakse jälle. See on mõningais kohis ka traditsioon, kuid kaugeltki mitte hää, nagu seda tahaks näha „RNL-s“ Humos. Kunstiline traditsioon peaks olema ülesehitatav, õilis!

*

Minu ümbruskonna näitetrupis on väikseid traditsioone, milliseid ma kau-

geltki kellelegi ei tahaks soovitada eeskujuks, ent millised siiski, mulle näib, kohapääl suudavad teha moraalse, näitlejate vahelise ühendustöö.

Meie trupil on päevaraamat, kroonika. Õige lihtne, hallikaantega raamatukene. Sinna raamatusse on igal näitlejal õigus öelda kõik oma hingelt. Ta ei ole määratud kirjutamiseks ühele, vaid käib kindlas korras ühe näitleja käest teise kätte, kusjuures vahetamise ajaks tavaliselt on kujunend harjutusõhtu. Sinna kirjutab nõnda siis järjekorras igaüks ja see raamat on kui salapeegel, mille pinnal avaldub ja leiab lahenduse iga väiksemgi rõõmu- ja kibedusejoon.

*

Mida leidub säääl?

Säääl kõneleb üks möödunud aastate näitetrupi töist (raamat pole ealt kuigi vana!), keegi arvustab tehtud vigu möödunud harjutusel, üks õilsahingeline on jäädvustand luuletisegi ning osav joonistaja karikatuure. Kui palju on säääl kõigil öelda, ehkki alul kardeti — mida küll kirjutada.

Foto Parikas.

„Estonia“ teatri näitleja pr. Marta Niilus-Parikas M. Metsanurga näidendis „Haljal oksal“ (Susi Vasari osas.)

Usun, see raamat on palju aidand kaasa selleks, et meie ümbruskonnas on üks, ühine ja kindlameelne näitetrupp.

*

Võib olla on see küll üsna väikene ja mannetu traditsioon ja eriti veel selleks, et teda nimetada siin. Aga ma ütlesin — see ei taha olla eeskujuks, vaid julgeb olla küsijaks — kas on paljudel

organisatsioonidel juba olemas selline väike raamatukene? Võib olla leidub ühes või teises kohas palju tänulikku materjali selle raamatukese pidamiseks, ent seni on puudund vaid inimene, kes mõtte võtaks üles. Mõte ja algatus on ju tähtsad! Ja seepärast just julgesin ma endale lubada käesolevad read — väikest raamatust.

Maskjumestamise saladusi

Jaapanlase kujutamine laval

Jaapanlane eraldub eurooplasest oma nääsaka väikse kuju ja helekollase nahavärvingu poolest. Et neil kogu ülemine

näo-osa, eriti otsaesine oma erilise ehituse tõttu väljapoole on surutud, siis peab selle

näo-osa tõstma välja heledaga, et saavutada suuremat mõju.

Jaapanlase nina on madal ja lame, järelkult peab ühe eurooplase nina jaapanlase omaks kujundamisel katma tumeda tooniga, mida paremini saab sel teel, kui näotoonile segame hulka musta, mis saadud põletatud korgist.

Karakterlik on ka n. n. „mongoolikorts“, kõrvalt ülalt üle välimise silmanurga jooksev nahamoodustis. (Vaata joonis.) Aga ka sisemiste silmanurkade juures jooksevad sügavad kortsud püstloodis silmale.

Silmad asetuvad veidi viltu, milline efekt saavutatakse silmakulmude pikendamiseega veidi ülespoole. (Samuti ka hiinlastel.)

Juuksed vajavad jaapanlase tüüpi edasiandmisel erilist hoolt. Jaapanlaste lapsed

omavad täiesti paljad pead. Hilisemas noorus jääb esi-päälagi paljaks, kuna kõrvalt ja takka juuksed kammitakse pletti ning see keeratakse üle päa. (Vaata joonis.)

Juuksed on hästi õlitatud ja harvapiilise kammiga kammitud.

Naiste juuksed vajavad erilist hoolt, kuna jaapanlanna oma soengu tegemiseks tarvitab erilist hoolt ja suurt oskust. Kõige rohkem on tuntud n. n. liblika-soeng.

Juuksed koondatakse selles soengus: päälale, kahele poole kõrvale, ette ja taha. (Vaata joonis.)

Loomuliku ilu suurendamiseks vajab jaapanlanna loomulikult ka muidugi puudrit ja värve.

Kuidas laval kujutada surma.

Paljudes tükkides, eriti igasugustes müstilistes lavapiltides ja elavpiltides esineb muude tegelaste hulgas ka surm, millepärast vist poleks lugejail huvituseta saada ülevaadet sellest, kuidas laval kujutada seda fantastilist tegelast.

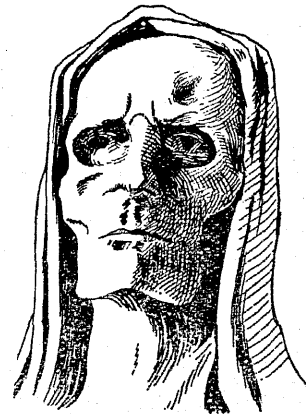
Surma kujutamises tuleb meile appi üks kunstlik meetod valguseffekti näol. Kõik vaimud, kellede esirinnas surm, ilmuvad nähtavale öösel, sest pimeduses, mil ilmuva vaimu kontuurid vaevalt on eraldatavad. Me võime nõnda siis surma kujuta-

keset pimedust, mida saadab hetkeline valgusesähvatus. Et sellejuures tagapõhi või lavafoon alati halliks või tumedaks jääb,

misel teotseda kõikide valguse ja videviku efektidega.

Tavaliselt ilmuvad ju vaimud (ka surm)

kaovad esineva kaju näos kõik need laiud ja kontuurid, mis evivad põhijooniga ühise värvingu.

Selleläbi ongi võimalik, nagu näitab joonis, kael ja kõrvad, nõnda ka liha ihult minkimise teel kaodata.

„Odori“ mingiga 28 või 42, selle järele, kuidas on põhja või fooni värv, värvitakse üle kael, kõrvad, silmatühemed ja nina. Siis mingitakse valgega esilekerkivad luuosad, põsekondid, otsлуу ja lõualuu.

Hambad mingitakse ülemisele ja alu-

misele huulele, kusjuures nad kahelt poolt ulatuvad põsenukkidest tekkind mustade varjudeni. Hambavahed (kontuurid) joonistatakse „Odori“ musta pulgaga nr. 42.

Et pääd veel plastilisemaks muuta, kaetakse ta parukaga, mis oma sügavusega katab ka kõrvad, ja varjutatakse, nagu seda nõuab päälüu ehitusviis, „Odori“ mingiga nr. 5.

Käed, sõrmede vahed, mingitakse, nagu seda näha joonistelt nr. 42-ga ja liikmesosad tõstetakse välja valgega.

Viimane joonis annab minkimisetöö näitlikult edasi. Pääs on nahkne parukas, millele joonistatakse lüü ja kontide jooned (varjud). Selle järele süvendatakse mustjaspruuniga silmakoopad ja põsenukialused, nina, kõrvad ja kael, mis jääb üle luisest osast. Kõik muu pind kaetakse alulvalge nr. 22-ga, hambad mingitakse val-

geks. Hammaste vahed maskeeritakse mus-

taga, milleks parim on „Odori“ must pulk nr. 42.

„Talupoegade president“ („President Nuiatust“) „Estonia“ teatris.

Vasakul kaitseliitlane (h-ra A. Jõgi), Vanatoa peremees Päärü (h-ra S. Lipp) ja poepidaja Jüri (h-ra A. Johanson). Paremalt kraavilõikaja Rein (h-ra K. Lents) ja peretütar Öie (prl. M. Luts).

Keskel autor Jaan Leemets.

Väljavõte tekstist lhek. 60.

Bernard Kangerman

Reedu-poiss ja Liisi

Rahvatükk lauludega 3 vaatuses

F. Helindi muusika

Tegelased

Metsakurru peremees Jaak
 Juss-poiss } ta pojad
 Reedu-poiss }
 „Mesilinnuke“ Liisi, talukasvandik
 Lii, linnaneiu
 Jaagup, Metsakurru sulane
 Kaie, naabritalu teenijatüdruk
 Ott, Metsakurru karjapoiss
 „Lõhverdi Lurjus“ ja külapoissid.

*

Tegevustik meie päivil, sisemaal, Metsakurru talus, Rabamaa külas, sääl, kus veel küllaldaselt rahvalikku omapära, elurõõmu, julgust ja viisadust.

Lava: kõigis vaatusis taluõu.

Saatesõnaks

„Reedu-poiss ja Liisi“ ei prätenteeri oma ainetiku ega tüüpide valikuga suurlavadele ega taha olla mürtskomöödiaid, mis kipuvad väsitama. Ent aktuaalseist probleemest võtab ta kaasarääkivalt osa, olgugi, et kõik see on antud hingelise, tundelise sordiini alt, operetlikult, mitte satüürlilikult.

Lihtsad vahekorrad lihtsate külainimeste vahel, tunnete immitsused, elujaatavad iseloomud, mis kergivad ja vajuivad kurbusest rõõmudeni nagu merelained, hoolimatus eluraskuste ja armastus kodukoha vastu — see on panoraamiks pildile, millise meile „Reedu-poiss ja Liisi“ kaudu loonud autor.

Ja kui arvestada sellele lisaks südamlikku ja lihtsat muusikat ning laulu, siis peame uskuma selle näidendi menukat saatust.

Väljavõte 1. vaatuses

Juss. Ma ei saa aru, isa, mida sa mõtlesid?

Jaak. Noh — näed — siin oli Liisi. Ka tema kuulub Metsakurru perre. Siis Lii. Ka tema. Mitte meis, meestes, ei seisa Metsakurru tulevik, vaid kogu pere üksmeeles.

Juss. Ja, aga sa tead ju, isa, et Liisi ja Lii väga suured sõbrad on...

Jaak. See on hää, nii minagi tahan. Kuid ega teie, Juss-poiss ja Reedu-poiss elupäiviks vanapoisteks taha jääda. Toote naised majja — kes annab sõna, et rahu siis veel rahuks jääb?

Juss (ärevuses). Vaata isa... see on ju küll nii, aga...

Jaak. Kas sa märkasid Liisit, kuidas ta õrnusega neid kaseoksi silmitses. Ta tegi seda Reedu-poisi pärast. Liisi ootab Reedu-poissi. Võib olla läheb see nii... Aga sina, Juss-poiss — sina?!

Juss (tõuseb järsku, vaimustusega). Aga mis siis, isa, kui ka mina kedagi ootan.

Jaak (näilise rahuga). Sina? Ootad? Keda siis ja kust?

Juss. Käugelt mitte! Mäetarelt!

Jaak (endiselt). Mäetarelt?! Mis jutt see siis on. Kes säält Mäetarelt tulemas on? Sää pole ju hingegi!

Juss. Siiski.

Jaak. Või siiski. Ah jah — Lii tüdruk olevat läinud sinna tube korraldama.

J u s s. Aga kui sulle nüüd ütlen, et ma teda just ootangi?

J a a k (tõuseb. Vaatab teravasti pojale silmi, karmilt). Vaata! (Paus.)

J u s s (veidi ärevalt). Mis sa ütled selle kohta isa?

J a a k (endiselt). Olete sellest omavahel juba kõnelenud?

J u s s. Ei, isa, aga ma tahan seda teha veel täna, et saaks selgus majja seks ajaks, kui Reedu-vennas jõuab koju.

J a a k (endiselt, külma rahuga). Vaata. Või teda ootad.

(Vaikus. Lakas teeb Jaagup pillil akorde ja improviseerib.)

J u s s. Sa jäid mõtteisse, isa?

J a a k. Lii on linnatüdruk. Tema tuli Metsakurrule alles vara kevadel ja tuli päälegi kuulutuse pääle ajalehes. Meil on tema minevik tundmatu. Kes ta on? Mida ta tahab? On ta lihased sitked Metsakurru töödele?

J u s s. Ta on tubli tüdruk, isa, ja ma imestan, et sa seda pole varem juba ise märganud. Ta on küll linnast, aga vaeste vanemate laps ja nagu ma kuulnud olen — olid ta vanemad, kes nüüd surnud, ka kord põllumehed. Ja kes küll suudaks sellise armastusega teha tööd mullapinnas, kui ta ise ei oleks maalaps!

J a a k (haarab südamlikkusega Jussi käe). Ära arva, Juss-poiss, et ma seda tüdrukut pole imetlend. Ma imetlesin teda kohe ja imetlen teda päevpäevalt ikka ja ikka rohkem. Ja kui ma praegu mehiselt su kätt pigistan, siis tahan ma sulle sellega õnne soovida, südamest õnne, Juss-poiss. (Suruvad mehiselt üksteise käsi. Lakast kostub Jaagupi laul „Kui olin mina noor ja iludus mul õitses...“)

O t t (tuleb aiavärvast). Terve küla on kisa ja kära täis. Poisid ajavad kampa kokku, et Reedu poissi mürtsuga vastu võtta. (Kuulatab.) Aa, või vanapoiss krääksutab lakas pilli!... (Tahab ronida lakka.)

J a a k. No mine nüüd jälle — tuleb veel riidu ja kisa. Mis nad näägutagu üksteist.

J u s s. Sina, Ott-poiss, pole vist veel saunaski käind, katsu et ära käid, keris jääb jahe-daks. Tea kes sinu pärast siis sauna kütma hakkab.

O t t (tuleb redelilt alla). Jäägu see Jaagup siis omadega. Aga saunaga on niisugune lugu, et pole täna suurt lusti minna. Ja poleks aega ka...

J a a k. Noh, või siis mustaks tahad jääda.

J u s s. Ülemineva laupäeval olid külakorras, katsu sa täna jälle. Või tahad seeni kasvatada?! Vaata, kui pistan su päädpidi tiiki.

O t t. Kui Juss-poiss käsib, pole midagi parata. Aga siis tuleb ruttu teha, sest kui Reedu-

poiss enne koju jõuab, siis... parem laseksin end küll päädpidi tiiki pista. (Pöördub uksele ümber.) Ah jaa, peremehele üks kiri. Palangu Peeter saatis ja käskis ruttu kätte anda, olevat kiire. (Anab kirja ja kaob majja).

J a a k (vajub muremõtteisse). Või Palangu Peeter?!

J u s s. Aga mina teen nüüd minekut. Vaja vaadata, kui kaugel Lii sää! Mäetarel oma tööga on. Nägemiseni, isa! (Kaob vasakule.)

J a a k (kaob üksisilmi kirja vahtides majja).

L i i s i (tuleb majast, käes kaseoksi, teises ämber, läheb kaevu juure, täidab ämbri veega ja asetab kased ämbri- risse, toiminguga ajal lauldes):

Sel õhtul ma ehin sul toa,
toon lilli sul vainu päält,
ja üle vainu ning koa
ma kuulen su laulu häält!

Kui kustuvad jaaniöö tuled
ja ümbrus on uinunud, vaik,
siis ootan sind vaikselt, et tuled,
all toomeid on meile üks paik...

J a a g u p (ilmub lakast, viht käes, vihase). No vaata nüüd ise, Liisi. Kui ma selle Ott-poisi pihku saan, ma keeran ta kringliks!

L i i s i. Mis ta sulle siis kurja tegi?

J a a g u p. Ma mõtlen, miks mu selg sügeleb. Aga mis on viha sees? Nõgesed! Ja mina peksan selle vihaga ennast saunas, et kas või seda nägu. Ptüi, kurat! (Viskab viha nurka ja istub vihase.)

L i i s i (naerab heledalt). Oi seda Ott-poissi küll! (Viib kased aita, tagasi tulles jookseb Jaagupi juure.) Tasu kätte, ära jäta, mina olen sinu poolt! (Jookseb paremale aia taha ära.)

J a a g u p (vahib talle healmeel järele). Lits tüdruk küll!

L i i (hüüab vasakult). Liisikene, Mesilinnukene, kui koplisse lähed, ära siis minuta mine! (Tuleb nähtavale.) Võta ikka Lii tüdruk ka kaasa. Tead, Mesilinnukene, ma olen harjund kõigega siin Metsakurrus, aga seda noort pulli, seda ma kardan kohe hirm-sas-ti! Tal on nii kurjad silmad, et kui otsa vaatab, siis...

J a a g u p. Ta ei salli ilusaid linnatüdruid!

L i i (Jaagupile). Aga sind ma küll ei kard, Jaagup. Kui ma sulle otsa vaataksin hästi teravasti, siis pööraksid sa kohe silmad kõrvale ja liputaksid vist sabagi, kui sul seda oleks!

J a a g u p. Mis mina nüüd enam, vana inime-
mine. Minu silmad on tööd rühjates läiketuks
läind ja päikene on mu naha mustaks põletand.
Ma ei julge ennast peeglistki vaadata. Mis
sää! nii imestada, kui ma Lii preili silmade ees

häbenen. Ma paistan enesele säält niisama hästi kui peeglistki.

Lii (karvustab teda). Aga nüüd olen ma sinuga kuri, Jaagup. Hirmus kuri, vanapoiss! Alles eile andsid sa sõna, et sa mind enam preiliks ei nimeta, aga täna — juba jälle. Kui sa seda ei jäta, siis hakkab ma sind kah härra Jaagubiks hütudma. Vaata siis, kas see pole imelik, härra Jaagup, preili Lii...

Jaagup. See tahab harjumist, preili — äh, Lii, lihtsalt Lii. See tahab niisama harjumist, nagu peaksin ma endi vana karjamurile „teie“ ütlemale. (Muhedal naerul.) Ja isegi karjamurile on kergem „teie“ öelda, kui teile — ei — kui sulle „sina“, sest koerale ütles mis tahad, ta liputab ikka saba, aga noor preili naerab sind kergesti välja ja sina liputa ta ees saba veel päälegi. (Liisi naerab.)

Lii. Vaata aga, kuidas ta pilgata oskab. Kuule sina, Metsakurru vanapoiss — kui sa mulle sina ei ütles, siis löön ma Oti kampa. Vaata sa siis.

Juss (tuleb vasakult, hiilib Lii selja taha ja tõstab ta sülele). Nüüd sa oled mul ikkagi käes. Või pistab nagu hirv jooksu ja jätab mind üksi igavat teed tulema. (Viibutab Liit süles Jaagupi poole.) Vaata kui viskan su nüüd vanapoisi võimusesse!

Lii. Viska aga, Juss poiss. Lähen ja jäängi, meil vanapoisiga juba kaubad kindlad.

Juss. Mis kaubad siis nii?

Jaagup. Noh — preili ütles mulle sina, mina ütlen temale teie ja liputan saba pääle.

Kõik (naeravad).

Juss (laseb Lii vabaks). Aga kui teinekord veel mind üksi jätad, siis tulen sulle öösel lakka kodukäijaks.

Lii. Eks katsu. Ma ei kardagi. (Liisile.) Või mina pean teda ootama, kui tuleb nagu karu kompa-kampa, kompa-kampa. (Jäljendab karu sammude.)

Ott (tuleb majast spordipükstes, viht ja kauss käes, koomilise ehmatusega). Issand jeesus, siin on naisterahvaid! (Varjab end kausi ja vihaga, ning pistab värvast paremale, otse vastu.)

Kaie (kes sisestub, ise kiljatab veel korra vallatades).

Ott (ütleb ja Jaagupile). Lase varvast, vanapoiss, sinu „saadus“ tuleb!

Liisi. Vaata, see on ju naabri Kaie!

Kaie. Öhtust Metsakurru inimestele! (Vaatab kurjustades Jaagupi poole.)

Jaagup (tõuseb vastumeelselt ja ronib laka poole). Keda mina siin, vanainimene, poen parem põhku...

Kaie (võtab tal sabast kinni). Pea aga, pea. Või tema poeb põhku! Ei lähe sa kuskile, enne kui

kõigi Metsakurru inimeste ees selgesti ära ütled, kuidas selle asjaga jääb.

Jaagup (pahaselt). Missuguse asjaga?

Kaie. Või missuguse asjaga! Või tema ei tee teadmagi! (Teiste poole.) Kas te nüüd kuulsite, Metsakurru inimesed!

Juss (on toetund aiale, naljatoonil). Mis see naabri Kaie õige mõtleb meie Jaagupit ära meelitada või?

Lii. Ole nüüd mees, Jaagup, ole mees!

Jaagup (pahaselt Kaiele, kes teda sabast hoiab). Ära mäss, jäta järele! (Tõmbab enese lahti ja poeb kõrgemale.)

Kaie. Või mina teda meelitan! Eks te kuule nüüd imet. (Jaagupile.) Silmapilk ütles, muidu tulen sulle veel lakka järele.

Jaagup. Ma ütles sulle küll ja päris kõvasti, aga sa paned ju pahaks.

Kaie. Või veel! Vaadake nüüd ise, Metsakurru rahvas. Seda ta räägib nüüd, kui ta teab, et minu küüned sinnani ei ulata. Aga tulgu ta kord alla, tulgu! (Pühib silmi, nutuselt.) Aga ma ei jäta, ma olen aus naisterahvas ja mina kõnelen ära. Teadku kõik, et see häbi on sündind ja minuga on nüüd lood sedaviisi...

Kõik. Tohoo!

Jaagup (kurjalte). Ära plära! Vaata kui ma kord tüdinen su kisast, siis...

Kaie. Või tüdined! Või mina ärgu pläragu! Kes oli mineva sügisel, iga ööse, iga jumala ööse... (Nutuselt teistele.) Ja nii see siis juhtus, just mihkkipäeva õhtul. (Jaagupile.) Või arvavad, et ma ei räägi?

Jaagup. Siis räägi, kuradi pihta! (Poeb lakka.)

Kaie (satub hoogu). Või arvad, et ma ei julge! Või tema ei tee väljagi! Räägin, nüüd räägin. Kui siis lamenti hakkad maksma, küll sulle raipele siis mõistus takka pähe tuleb! (Hulub nuttes.) Mihkkipäeva öösel see oli jah, kui ma ta raipe sisse lasin, ära tüütas ju, kaua siis kuulad ta mangumist. (Võtab hoogu.)

Lii (Liisile). Mesilinnukene, lähme meie parem koplisse lilli tooma, muidu peame veel kohtusse tunnistajaks minema. Vaata sina ette, Juss — ära end naabripriilist võrgutada lase. (Mõlemad Liisiga naerdes paremale ära.)

Kaie. Minge aga minge, ei ole mul teie suguste seletustest kohtus kasu ühti. Külapele selle Jaagupile augu pähe rääkisitegi, kes siis muu. Puha kadedusest, puha kadedusest, teada juba. Aga sulle ma seda kõnelen, Juss poiss, sulle jah, sest sina oled see ainukene kellega võib kõneleda...

Juss. Kui sul mulle midagi tõesti on kõ-

neleda, siis püüa teha lühidalt, mul on vähe aega!

Kaie. Ja nõnda see juhtus Mihkliööl... Tuli lakka, või mis mina pidin tegema — mina armetu naisterahvas, tegin nagu magaks ja ei teind temast väljagi. Aga kui ta raibe hommi-kul alla ronis ja mina talle siis ütlesin, et kuule Jaagup, et mis sa nüüd siis ometi tegid, et nüüd sa pead ju mu ää võtma, siis ei teind tema sellest väljagi!

Juss (naerab südamlukult).

Kaie. Jah, naera nüüd, naera! Mis viga sul üht armetut naisterahvast naerda! Aga seda ma sülle ütlen ja seda kuulgu kogu Metsakurru: minu asjad on sedaviisi ja kui Jaagup mind ää ei võta, annan mina asja kohtusse ja nõuan lamenti!

Jaa k (ilmub majauksele). Mis kära siin on? Mis sina siin hulud, Kaie?

Kaie. Või ma ei tohi huluda kah, ma pean vait olema. Eks siis sina ise kõnele Jaagupile, sa ju peremees. Aga sa ei kõnele. Te olete kõik ühes mestis. (Rusikatega vehkides.) Aga eks me näe, eks me näe. Lamenti ta maksab, mingi asi kas või ahvukaadini! (Vihaseks ära.)

Jaa k (Jussile). Mis siin juhtus? Mis lamenti see Kaie nõudis?

Juss i. Näe, ütleb et asjad räbalad, ja süüdistab meie Jaagupit.

Jaa k (sügavtõsiselt). Kõlup Jaagup ise oma asju ajab, ega ta ole poisike. (Jussile) Aga minul juhtus niisugune asi, Juss-poiss, et pean veel täna tingimata sõitma linna...

Juss (üllatunult). Linna?!...

Jaa k. Olukord nõuab. Pean minema. Palangu Peeter kirjutab, et hobune kodus rakkas, see läheb siis õige lihtsalt. Ainult ei tea, kus mu vihmakuub, on soe, vast ehk hakkab veel sadama... (Hüüab laka poole.) Jaa-aagup! Jaa-aagup ae!

Juss (ärevuses). Aga, isa — siis kõnele mulle ometi... Mida sa endas varjad? Oled nii mu-relik?

Jaa k. Ega mu elu mind kunagi hellitand ole, ei ole põhjust ka vanaski eas alati naerda. Olen selle mure ise endale valmistand, ise tahan temast ka vabaneda.

Jaagup (on vahepeäl ilmund lakaluugile ja kartli-kuna ringi vahtind). Et kas sina, peremees, või...?

Jaa k. Käisid eile mu vihmakuuega poes, kuhu sa ta panid?

Jaagup. Oi jah, peremees, siin ta on küll. Panin lakas endale perse alla. Kohe, kohe...

Juss. Aga ma ei saa aru, isa...?

Jaa k. Kallis Juss-poiss, ole nüüd üsna rahulik. Küll sa kõigest kuuled. Mina ei tule vist enne, kui homme, lõunapaiku, kui asjad korda saan. Ole siis tubli peremees, võta Reedu-poiss auga vastu, ütle talle minu poolt tubli tere-tulemast ja vaata, et pillerkaar liigseks mürgel-damiseks ei lähe! (Jaagup on lakast tulnud vähma-kuuega ja selle annud Jaagupile.) Mina nüüd lähen. (Sirutab Jussile käe.) Nägemiseni, Juss-poiss!

Juss (ikka veel hädas). Ma ei mõista...

Jaa k. Ja ära muretse olematuist asjust. Huvasti siis, Jaagup. (Vasakule ära.)

Juss (endamisi). Mis see küll on, mis isa südant nõnda vaevab. (Teeb mõttes käigu majauksele.)

Jaagup. Kuhu see peremees nüüd veel vastu ööd läks, Juss-poiss?

Juss (õlgu kehitades). Linna! (Ära majja.)

Jaagup. So! Või linna! (Jookseb väravale.) Peremees ae, peremees! (Paus.) Kui sa linna lähed, ole kulla inimene ja too mulle säält üks soru! Küll ma pärast kinni maksan. Mu süda nii vesine ja kondid haiged! (Tuleb õuele.) Või peremees läks linna. Tea mida ta sinna veel nii järsku?! (End sügades ära majja.)

Vaikus. Videvik on levind taluõuele. Kaugemalt külast kostub tumedat kõnekõminat ja harmoonikatõmbeid.

Siis kostub vasakult südamlük-lõbus lauluhääl, mis ta-sane, kuid pikkamisi paisub.

Reedu (vabanend sõdurist, tuleb koju. Tal on sõdurimüts peas, kuid ilma märgita. Seljas lahtise kraega sõduripluus. Jalas kaitsevää püksid, pinded. Seljas seljakott, käes tugev kadakakepp. Laulab lava taga.)

Kui kaugelt linnast rännates
ma isatallu jõudsin,
siis ukse taga kärsitult
ma sisselaskmist nõudsin...

Mul ukse avas isake
ja vastu ruttas ema,
oo, kuidas olid aastad küll
teind hallipäiseks tema!

(Tuleb lavale, vaatab südamlikkusega ümbrust.)

Mu isa, vend ja emake,
mu kohav kodusalu,
tee tõi mind jälle sinuni
mu armas isatalu!

Juss (on ilmund laulu ajal uksele, täis mehelikkurõõmu). Reedu-poiss! (Tormab talle vastu.)

Reedu (samuti). Juss-poiss!

Jaan Leemets

Talupoegade president

Rahvatükk 3 waatuses

Efietendus „Estonia“ teatris 10. apr. 1932. a.

Deforaator: Mef. Tuurand.

Lavastaja: Ants Lauter.

Tegelased.

Pääru Wanatoa, taluperemees	Sergius Lipp.
August, tema poeg	Jaan Uferman.
Die Sjabella, Pääru tütar . . .	Meta Vuts.
Jüri Remmelgas, kaupmees . .	Mef. Johanson.
Sergius Krihwel, wall. õpet.	Albert Üksip.
Rein Mesilind, kraawilõikaja . .	Karl Lents.
Marianne, wirtin Wanatoal . . .	Betty Kuusfman
Laine, wabadiku tütar	Marta Parikas.
Melaani, Jüri naine	Mbina Kaufi.
Peeter, raudteetöölaine	Theodor Krull.
Agent	Ants Espert.
Politsei	Osw. Wendel
Loomaarst	Wold. Toffer
Meier	Joh. Skal
Kaitseleitlane	Ants Jõgi.

Lawa: kõigis kolmes waatuses taluüü.

Saatesõnats

„Talupoegade president“ (Estonia teatris „President Nuiatust“) on aktuaalne külatomöödia, rahwatükk meie maa elu kitsaist kui ka awaraiist perspektiwest. Tema elujaataw ja energiaist woolaw siisu on olsekui lohutajats meie päewade hallis ummitus. Siin esineb wanaforra poolbajaid, waimustwaeleid ja ülilmoodsaid, siin sünniwad rasked elulised nähted, siin heliseb lõbu, siin ahwardab pankroti tonkki, ent mis ja kes wõidab, on talisutamatu noorus, armastus ja energia. Selle ees kummarduwad kõikjal ilmawaated ja walitsewad woolud, selle ees kummarduwad nad ka Wanatoa põliste pärnade all.

„Talupoegade president“ lõõb täielikult läbi ja seda just peamiselt oma tabawate piltide ja huumorikülluse tõttu.

Wäljawõte 2. waatuses algusest

(Põuane lespäew juunis. Pärnade warjud siuwendawad lõunawaikust.)

Rein (lebab murul. Ta on eelmise waatuses riietuses. Loeb ajalehte).

August (tuleb toast, tööriideis, särgiwäel, palja pääga).

Rein. Noh, noorperemees, tule hingasta natuke enne tööleminekut! Üks suitutund. Täna kõrwetabki päris mehe moodi!

August. Kuluks päris ära! Kesakünd wõttiski naha tümats! Pihud aina rakkus ja punased. (Stub Reinu kõrwale.)

Rein. Nojah, saksamaapoihi pihad ja peopesad hakkawad juba mashi maiku juure wõtma! Sähähää! Bista üks karawaan hambu, siis tuleb töömehe luhwt ka manu!

August. Mitüma! (Suitsetab ja wistab tüliti.) No, Rein-poiis? Kuda siis kraawitöö ka edeneb?

Rein (loeb ajalehte). Mis tal ikka, muudku raggista labidaga, muld aina lendab. Shtuks pressin kraawi wälja, on weel natuke wisata! Ja siis jälle kollid-totid selga ja mujale!

August (waatleb taewast). Tjaa! Ümad kisuwad päris põua poole — orased surewad ja kõrbewad põldudel! (Mõtleb endamisi midagi.)

Rein. Wanarahwas ütleb küll, et põua jäljed olla parandatawad — kuid tänowune põud teeb wiist põhjaliku töö.

August. Ja Wanatoale on see põud õieti häda-ohhtlik. Ta on furnatud aastate jookkul, kuid töö ja hoole näol pole talle midagi tagasi antud! Kawa see Wanatoa peab siis ikka wälja kannatama!

Rein. Nojah, lastakke talu raistu —

August. Ja siis poliitika pääitku! Smelit — kuda siis wanasti Wanatoal elati, kuda siis oli jalwedes wilja ja tallides priskeid hobuseid. Siin pärnade all on elanud ju rohkem kui tatskolm sugupõlwe!

Rein. Miski on mäda maarahwa hingeelus, mingi wõõras ja hädaohhtik waim on tulnud tallu elama!

August. Tänapäeva talupoeg on klounriikluse näitelaval, kes ehitab õhulosse võimuhullustuse teebimullidest. Ta on rikkunud enese südame ja kopnud suurilma peenutsemise korsetiga, unustades oma seni kantud laheda talupojakuue!

Rein. Ja ma mõlen, ega poliitikal üffi pole midagi parandada — peab ikka kodunt pääle hakkama! See kullahunit rigudid ei ole Lasnamäe külje all, vaid Wanatoa väljabel — siin ta sunnit peab olema kuskil peidus!

August. Ja — meie meestel on isamaaline waim pääle tulnud — räägiwad juba wõdraid feeli! Papi on kodunt kolmat päewa ära — ja kui ma ei effi, siis ta on ka mingil riiklisel autoringreisil ühes oma mõttewendadega.

Rein (toeb edasi). Ja, wanaperemees on agar mees, ja suudab mehi waimustada ja wõidab südameid! Ja kui sina nüüd Wanatoa wirtsawhti oma kätte wõtab, siis wõib papi päris elukutseliseks diplomaadiks hakata.

August. Nende poliitika on juba narrus ja wastitaga wõidujooksmine.

Rein. Saab näha, milleks see asi õige kujuneb? Wiimati marjivad tõesti päälinna ja upitawad talupoegade presidendi puffed. See presidendi ja tuningamoliiv efineb sageli meie riikluse sümpoonias! Loo on nüüd pooliitiline ewangeelium wabade rahwaste juures.

August. Rein, küll näed, meie poliitiliste ewangelistide autosõit Jeruusalemma lõpeb sama narrilil kui ta algas.

Rein. Ja, aga asjad on käimas ja käärimas! Autod surijewad maanteedel ja sääl sees istuwad talupojad silindrites — teewad poliitikat!

August (tõugu aja mõtteis). Tead Rein, ma olen arendanud sageli mõtet, mis mind taga küsib kui meeldiw unenägu.

Rein. Ja see oleks? (Tuleb Augusti lähedale.)

August. Sa oled tubli pois, Rein! Lõhud tõõd, kui tahaksid ta ütsinda lõpetada ilmaft. Mul oli üks nõu teise taluga — Arukünta taluga. Selle taluga peab midagi ette wõtma, muidu neelab teda pankrotikoll! Sina Rein — ja müttad higistada härja kombel ja taipu sul pole ka puudu — (elawalt) sina hakka õige ise sinna Aruküntale walitsejaks. Tee aastajulase kaup ja wõta teine Wanatoa õige oma käsutada. (Energilist, lõbusalt.) Mis sa arwad, mis?

Rein (tohmetab liikumatult, wahib awasul, ärritusjega, krahsib kullatagust, siis lahtlewalt pausi järele.) Eh! — Tea nüüd kedagi . . . raste number raist! Suured asjad ja juured wastutused . . .

August. Mis ja wastu punnid, ole ikka mõislik! Rein! Võõme selle Wanatoa ja Arukünta jälle püsti ilma isamaata ja poliitikata! (Tõuseb üles.)

Rein. Tea kurat ühtigi! Harjunud selle santlaagri eiuga — oma romantika ka selles. Nüüd hakkid see ennast koha pääle talu külge — wõta kohustusel kaela — ega see nii lihtne pole, kui lõõ mätas seljali, wõta oma sendikene. . . (Kõhatab ärewuses, hingelab rõõmsas üllatuses.)

August. No ega see santlaagrielu parem küll ei ole. . . Rein, mis sa jongid! Teeme kaubad maha ja hakka juba homme pihta! — Wennas — sel ajal wõib ju weel wäga ilus tulewik olla! Ega need õnnewarawad sul siin Wanatoalgi nii wäga lufus pole!

Rein (surmwaitse pausi järele). No wista passid — tehtud! Kurat! Mina tõõd ei kardad! Ja et mul nii kuldawäärt ja kallid sõber on, siis lõhun teha kümme mehe eest! Wanatoa päästmine ja edu on mulle sama kallid, kui mu tubli sõbralegi! (Muitub soojats tunnete mõju all.) Mu süda päris paisub sees kui tulemägi — kuradima tore poeg on sel Pääril! (Pisarad.) Sa oled mulle kallid, santi moodi — (Kaelustab Augusti.) Ma poleks eales uskunud, et ühel tudeeritud mehel wõib olla nii lihtne ja puhast süda! (Surub täht. Hakkab lufuma, lajutab Augusti.)

August. No Rein, sa oled ikka kängesti tormiline — lõõmees on ju oma palga wäärt!

Rein. See paneb mu südame paisuma — metsawennast on saanud korraga talufulane! (Wõitleb pisaratega.) August, sul on briljandist süda! Ma olen osse uimane, ma annaks sulle musu!

August. Suudle parem adra käsipuid — minu teened sinu hääks on liiga wäikesed!

Rein (liigutatud, pisarais). Sa tead muidugi, August, see minu süda on kange kobrutama! Wahest kirjub rullita kowaks, teinekord wõtab wee lahti! Häbi on küll tõinata mõne seeliku kombel — aga pressid kui priitist!

August (kawalalt). No küll me walwame, et see su süda wahel liiga pehmeks ei läheks! (Maitjab.) Sa seda hingepalsamit pruugid ikke endist wiisi?

Rein (naerab nutumaiguga segatud naeru). Hahah! On ikka wahest tundmusi jaand wärskendada — aga mehe pea on olnd ikka mehe peos! Heheheh!

August. No jah, on ennegi nähtud, et mõni mees seisab ka korgi pääl püsti, kuna teine kägiseb karstlasena! — Niiis — sulasekaup on tehtud! Palga asjus räägime homme!

Rein. Ma teritan weidi labidat ja lähen heinamaale! (Läheb rõõmsalt tagasi waadates paremale taha hoonete warju, tehes ülemeelitu naiwse liigutuse õnnepoowastusest.) Kurat! Eh!

August (wõtab rangid ja hakkab parandama).

Sie (tuleb õuwarawast ühes karjapõisiga, mõlemad loorimatud pakkidega).

August (tõõ juures). Sie, sa oled täna juba waba! Ras ja ei tahaks meile õhtupoolikul appi loole tulla?

Die. No, seda veel! Dige mul peen härra — kas sa ei käsi mind wahest Marile appi minna sigu jõdima! (Tuleb pattidega tessele.)

August. Ka seda wõiksid sa teha ja veel muudki, siis õpiksid sa kodurahwast rohkem hindama!

Die. Ütle August, kas jääd sa Wanatoale härras-kometit mängima ja teisi käsutama?!

August (naeratab). Ma ei mängi mingit kometit! Mina waid mõtlen, et meil mõlemil on tasuda Wanatoale aumehe wõlgu.

Die. Kena wend oled sa küll! Inimene lõpetab ülikooli ja tuleb koju rangisi parandama! Teeb targa näo ette ja mängib ärganud poega, mängib sentimentaalset kometit haritud talupojast — kuna teised pojad mõistawad elada oma haridusele wastawat elu!

August. Ma mõtlen ka sinu terwisele kuluks iga päew üks portsjon sigadejõötmiist ja sõnnikulahutamist. Ah siis sina elad siin Wanatoal seda oma haridusele wastawat elu? Ja, seda sa oskad kaunis hästi korraldada — Wanatoa tütre tuba ja lehtla on ju päris mugawasti sisse seatud! Aga waata Die, et see Wanatoa katuse ju buduaari kohalt ei hakka warsti läbi tilkuma — waata ehk on nüüdki juba mõni hallitusseen kustil undruku küljes.

Die. Oled mul küll üks tore hing — kadunud poeg jõubis isafotta ja hakkab siin wanu patte tahetjema ja hääts tegema!

August. Ma pole kunagi olnud kadunud poeg, ega taha kellegile pääle sundida oma elutarkust. Tee kuidas sulle meeldib!

Die. Sa wõiksid siis ka weidi minu wastu wiisakam olla, aga mitte nii nipjakas! Ega ma sinu wiisakuni ühtas talle!

August. Ma pole olnud nipjakas, sa ise läksid ägedaks, nagu oleks sind erilane nõelanud!

Die. Sa oled terawam kui erilane — härra wend — ärganud ja haritud noortalupoeg!

August. Noh, kui inimesele silmad on antud, siis ta näeb ja kuulleb mõndagi. On siin Wanatoal mõndagi nähtud ja kuulnud. . .

Die. Ja saab weelgi näha ja kuulda! Tänan wäga — sul ei maksa oma nokka nii kõrgele tõsta, papi on veel siin peremees! Sinu waewa ja hoolt ei webele siin palju!

August. Küll papi silmad ka kord awanewad — küll ta hakkab kord ka terawamalt nägema!

Die. Oled sa mulle armas wend küll! Mina valmistan oma sünnipäewa wastu, tasin poest kraami, et selg küürus — ja tema korraga: tule õhtupoolikul heinamaale! Hommikupoolel orja kantseleis ja õhtupoolel tule heinamaale! Kas mina pean siis oma seljast tats nahka andma?!

August. Ära pahanda Die, ma ei tahtnud sind haawata! Ma ei ütle sulle tulewikus enam sõnagi. Ma ei ole sulle ka warem midagi ütelnud!

Die. Mis tähendab warem — sa täna ju ütlesid küllalt. Warengi käisid ringi muigawa näoga!

August (paneb rangid ja läheb Die juure, wõtab ta käe). Undesta! — Aga ühte ütlen sulle küll: Wanatoa tulewik on praegu ta laste õlgadel! — Kui sul wähegi armastust on oma isatalu wastu, siis jäta oma kantselei! Ka meie oleme selles osalt süüdi, et papi poliitikaga jandab! Mitsu peaks siis tema üksi orjama, kui lapsed mõistawad toredust taga ajada!

Die. Ma ei saa sinust aru, August! (Läheb weidi pahajelt toa poole.) Poiss, wii need patid tööki! (Läheb ühtelt tuppa.) Wõtaks ka seda elu siin! Ela kui armu-letwasõõja! Heh!

August (raputab pead ja istub rangide juure).

Marianne (tuleb reha käes, tohendades pääräitit ja pastlanõõre). Noh, noorperemees, kas siis õhtupoolikul hakkame kuhja tegema?

August. Kas Arukünta jõuate keeritise?

Marianne. Jõuame küll! Die wõiks ka ennast wähe liigutada! Tuli kompsudega mulle wastu, ei tea mis tortiisi wõi wafikapraadi ta käis jälle toomas?

August (muheledes taha ja selgett). Nimepäew!! — Pühapäewal on Wanatoal galaball ja tulewärt. Siel pole aega heintale tulla!

Marianne. Nojah, kui kõrge noorus lõbutseb! Ah! (Waatab toa poole.) Metskonnas on palgata praktika pääl, aga ei wiitsi tööd teha ja wüirstinnaks saada! Ma ütlen: sawad õhtu ja — kadateppi!

August. Ei tasu waewa, Marianne! Ma juba proowisin! Ma jõuan tejakunniga warsti walmis ja tulen ka ise appi kuhja tegema.

Marianne. Hääkül, hääkül, noorperemees! (Õõbusalt.) No nüüd on kohe talu puha elektrit täis! Töö lähneb kui ludinal! Heinalised ja külarahwas aina imestawad ja wangutawad pead, et sakjamaafaks ei hakanudki saksa mängima! Annab aga talus tanget särü taga! Mõni loriseb küll: ega see August siin Wanatoal kaua püsi, warsti linnamehe kondid lihelewad ja pihud rakkus! Aga las lorisewad, mina küll seda ei usu! No omelti on kord meil ka üks mees talus!

August (kawalõõbusalt). Mis sa niipalju nüüd seletad, Marianne! Minge aga loole ja ärge sääl mul laistlema hakake!

Marianne (turuasitalt, lõõbusalt). No ära sa tule ühtegi mind õpetama ega sundima! Sina oled ikka veel poisi minu kõrwal — tule aga kaarega wõidu niitma! Ma ütlen kolm silda oled iga kellaag minu taga! Hihihii! Ära sa tule mind õpetama! (Õõbusalt ära õuewärawa taudu paremale.)

Sergius (pistab pea latast välja. Ta on heintega koos, walge müts peas ja taskurätt ümber taela seotud). Öörub uni-
leid siin ja haigutab). Oli see Marianne hääl? Kuul-
sin läbi une, tereist käis läbi! Jäin wiist piut kauaks
tulastama.

August. Pole wiga — heinalised alles praegu
läksid Aruküntale!

Sergius (tatsub walutawat pihta ettewaatlitult). Ai,
ai — ah — no küll suriseb ja õhetab, terwe tulemägi
on seljas — ah — ai — ai — see heinategu pole
ikka minu konti mööda. (Jõuab alla.) Karoks! Siin on
nüüd küür kerisel ja õlajooned kui tangide wahel! —
Mäen, nooremad kõik armastawad seda waba õhku —
mõtlesin proowin ka Reinu moodi, ülemine ots õhu
ja päikese käes — aga kus kõrwetas ihu punaseks.
Ai, ai — ah — no küll kõrwetab — päris üdini
lõikab! Aisendada ka ei wõi — naht liigub. Särk
käib ihu külge, siis hüppa wõi risti, tuld särkjub jala-
kannast välja nigu kondensaatoril. Ai — ai — seda
päikese energiat on tere täis laetud. . . nüüd ei saa
laenguft lahti. . . ei saa kudagi maaihendust! (Naerab
wahel setka häbise häälega.) Ei tea, kui wõiaks joodiga
tere üle! Heheh!

August. No loodame et lähed üle! (Naerab waa-
deldes Sergiuse kõssis kuju.)

Sergius. Sää! on see terwes tehas terwe waim!
Waim on terwe, aga ihu aina kõrbeb kui kerisel! —
Ai, ai! Tea kui kargaks õige mõnda allitasse pää-
pidi sisse! Deh! Püü!

August. Ma arwan, te ise olete ka weidi süüdi
omis kannatusis. Moodne elu nõuab wilumust, muidu
tuleb kaju ajemele kahju! Te õpetasite lastele seda tar-
tuft. Miks teie ei teinud oma sõnade järele!

Sergius (elawamalt, jageli aietades). Jõuab siis üks
koolmeister kõigi oma sõnade järele elada — siis mine
hulluks peast! Ja kes nüüd sellel 20. sajandil saab
üldse kontrollida, mis on tõde wõi wale! Wanasti
tuli inimene koolist, kui üks laffking saapawabrikust,
isegi weetlewa kriukku omas ta! Wanasti oli haritlas-
tel kindel munder niihästi teha kui waimu poolest!
Kuldnoõpidega kuub ehtis ju haritud teha, ja ukaas
ja kuratooriumi ringkiri oli ju waimupinjal. Tegid töö
ja said palga ja teadsid, et tõdebega oli kõik forras!

August. Rewolutsioon hariduseilmas! — Eks
ole — ega teistit siingi läbi ei saa! Sahahaa!

Sergius. Muidugi! (Sattub ikka rohtem hoogu,
temperamentitaht, wahest aietades). Ruda sa seda inimese-
last kaswatad praeguse süsteemi juures. Lähed klassi:
iga Jüts waja erimoodi koolitada! Ma ütlen kui
wanasti läksid juure autoriteediga klassi ja kawatasi:
maakeral on kaks naba, siis oli see küps tõde! Alas
aina nohises ja hingas selle kõe omale sisse! Jütsil

polnud mingit wasturääkimist ega oma arwamist sinna
juure pirijseda! Uga nüüd: õpetaja istugu nurgas, las
poisid õstiwad, kas maakeral üldse naba on! Sedasi
nad wõiwad oma arust weel kolmanda naba üles leida.
Ma ütlen, sellepärast maailm on hufas, et pole kura-
tooriumi poolt kindlaksmääratud tõdesid, mida tuleks
Jütsile külge poofida.

August. Modärnimine wajak modärni waimu-
toitu! Las ta ise otsib tõde!

Sergius. Sää! nad purelewad tõbede kallal,
nagu koerad konditauki äärel, need praegusaja modär-
nid inimesed! Walib, walib, wäsiib säälsuures ja lähed
wiimaks saba sorul minema. Elab edasi oma koera
elu! Ai, ai, — nüüd wõtab wiist naha kontideni maha!

August (tõustes). Lähme nüüd tööle! Lähme
nüüd tööle! Marianne saab wiimati kurjaks.

Sergius. Lähme küll, aga kuda sa lähed? Mis
sa teed sellise seljaga sää! nõõpnõelke hunikus? (Istub
ja kõheleb.) Ma hakkain parem õppima! (Sattab lugema.)

August (lähed rangidega wafatule).

Marianne (tuleb). Unustasin wee mannerga. Sei-
nalised tahawad fuuma ilmaga juua. (Tuleb õue. Lõõus-
tawalatt, teeseldes kõwa tooni.) Waata, waata, Sergius, mis
sa kodus nii kaua kõheled? Päite kui kuld — loole
waja rutem!

Sergius (tõuseb käigisedes). Mul siin taewatehade
tekkimise teooria poolelt — wõi minuft heinamaale
asja saab! Eila wõttis Aruküntal selja punetama
nagu koidu taewas — organismi päälmine pindala
puha palawikku täis! (Kardab Mariannet, wõtab reha.)

Marianne (on wõtnud mannergi). Pole häda ke-
dagi, küll lähed üle, kui noore naise wõtab. Hihhihi!
(Tahab Sergiuse kae alt tinni wõtta.) Tule, Sergius, läh-
me aga ruttu loole, et kuhjamaa üles saame! Mis sa
siis nüüd taewatehadega kõfutad?

Sergius. Marianneke, kallis! Ära puutu mi-
nusse! Ai, ai, ai! (Põgeneb nashatalt eemale.) Olge lah-
ked, astuge kolm sammu ees, ma traawin kui rüütel
järele!

Marianne. Mine aga ees, muidu jääd jälle
maha! (Tahab miiskata.)

Sergius. Pai Mariannetene, ma kardain hullu-
põõra kõdi seljatagant!

Marianne. Mine aga ees! (Tahab teda uuesti
miiskata. Mõlemad ära.)

(Waitus. Eemal kuulda kão kuttumist. Reegi mängib papu-
piili. Wärsjal kostab kändja häälitsemist. Wafakul kuisjatsse wita-
tit. Põuawaitusje kostab warele traakumist. Siis mõnets momen-
diis täieline waitus. Siis kostab maanteelt auto mitcin ja tuu-
tutamine. Mõne aja pärast waitib märin Wanatoa kohal. Sue-
wärawast tulewad pühapäewariideis Päärü, Jüeti ja Eufrosiine.
Päärül ja Eufrosiinel on tolmumantlid. Kõik on heledas meele-
olus, waewatud aimult kuumuseft. Pähjwad taskurättidega nägusid.)

Suve-repertuaarist

Pear Luide

lujõuline suvinemän-
gukava peab kindlasti
olema kaheilmeline:
publikule kerge ja
nauditav ning näitle-
jale kerge ja kiiresti
kätteõpitav.

Suvepidudel lööb
läbi kirev eeskava.
See sobib niihästi
ruumi kui ka vabasse
loodusesse. Vabas

looduses muidugi on tal suurem sobivus.
Ja et suvepidusid tihti kaldutakse korral-
dama looduses, siis on eriti soovitatav „vaba-
õhu ettekandeid“ muuta kergelt-nauditavaks
ja kirevaks.

Kas on meie väikelavadel saadaval vaba-
õhu ettekandeks sobivaid teatripalu? Suur
ja raske tükk, paljude dekoratsioonidega,
seks ei sobi. Tuleb otsida kergeid, nalja-
rikkaid ja eriti neid, mis seotud laulude
ja muusikaga. Dekoratsiooni muuteid ei
tarvitseks olla üldse, ehk kui just, siis
vaid üks.

Meil on olemas õige rohkesti suvepi-
dudeks vabas looduses sobivaid ettekan-
deid. Nii on populaarsuse leidnud B. Kan-
germani 2-vaatuslik laulumäng isatalust
„Mu meelen kuldne kodukotus“. Meeleolu
ja sütitavust, nii tekstis kui ka laulus, on
selles näidendis palju. Teiseks vooruseks
on tegelaste väikene arv (3 m. 4 n.) ja ker-
gesti õpitav tekst (laulud enamikult üld-
tuntud rahvalaulud) ja kolmandaks voo-
ruseks — dekoratsiooni lihtsus, taluõu mõ-
lemas vaatuses. Kirevaosa võib muidugi
sama dekoratsioonide vahel ettekanda.

Teiseks sobivaks palaks on L. Perandi

2-vaatuslik „Miss Vibavere“. Omab kah-
tse dekoratsiooni ja vähese tegelaskonna.
Näidendis esinevad külanõored ja pillimees
ning kui paiguti teksti veel täiendada lau-
lude ja pillimänguga, saaks näidendist pä-
ris furoori valmistav ettekanne.

Ehk jälle J. S. Paniuse „Agendid“, pilke-
nali 1 vaatuses. Ka selles näidendis on
tegemist grammofonimuusikaga, mida veelgi
võib suurendada, et kogu asi muutuks ope-
retlikumaks, elujõulisemaks.

Jaan Metsa 2-vaatuslik farss „Uniküla
iludusvõistlus“ laseb end läbi viia hoopis
dekoratsioonideta, ka täielikult vabas loo-
duses. Tuleks aga veidi muuta teksti sel-
les osas, mis puutub eesriide tõstmise ta-
kistusse ja sellest sündivaile naljadele.

Ja milline peaks olema sellise kireva
eeskava teine osa, pääle näidendi?

Igatahes ei tohiks see koosneda vaid
igavaist, monotoonseist deklamatsioonest,
milliste ettekandmist maal tihti tüttuseni
harrastatakse. Ka siin peaks leidma vahel-
dust ja huvitavust, mis publiku kuumaks
kütaks ja uut numbrit ootama paneks. Hui-
moriküllane ja lõbus kuplee, samaväärtuslik
mono- või dialoog, väikene meeleolulau-
lukene mõne pilli saatel, lõbus pantomiim —
valikut küllaldaselt! Pantomiimi eriti tahaks
soovitada. See näidenditüüp on meil pea-
aegu hoopis jäetud unarusse, ent läbi ta
lõöks ja menu sünnitaks, kui näitejuht pi-
sutki võtaks näha vaeva ta viimistlemise
ja lavale seadmisega. Kireva õhtu kavva
sobiks ka alati armastatud rahvatants. Ja
üldiselt: antagu võimalikult rohkem muu-
sikast, või sellega seotud ettekandeid. Suve-
repertuaari valikul oldagu mitmekülgne!

Maateatrite isetegevusest

Meile kirjutavad teatritegelased provintsist

M. METSANURGA „AGULI-
RAHVAS LÄHEB AJALUKKU“
Ü. E. N. Ü. RAE OSAKONNAS

Suviste teisel pühal Ü. E. N. Ü. Rae osakond kandis ette M. Metsanurga „Agulirahvas läheb ajalukku“. Kuna teose lavastamisele asudes eemalseisvais ringkonnis võis kuulda pessimistlikke eelarvamusi sellase linnatüki „maaletoomise“ kohta, näitlejaskond asus suure innu ja töötahtega oma ülesande sooritamisele. Kahtlustäratavalt mõjus päalegi veel asjaolu, et näitlejaskonda kuuluvaist tegelasist mitmedki olid alles algajad — esinedes laval esmakordselt. Ent neile pessimistidele valmistis meeldiva üllatuse näitejuht hra Prangel, kes vaatamata eriti suurenaäivatele takistustele esitas peoõhtul õnnestunud lavatüki — kriipsutades alla seda suurt tööd ning vaeva, millist nähtud näidendi õppimisel.

Kokkumäng (eriti alul) oli sobiv ning hoogne, tüübid õnnestunult skitseeritud ning inimkonna, esijoones muidugi nälgiva ja toompea poole — rusikat näitava — sääljuures aga intelligentsitadapüüdva agulirahva, ebavoorused tarvilikul määral esile tõstetud.

H-ra Prangel näitejuhina oli teinud suure töö väärides tõeliselt kiitust. Ainult neid sagedasi ja juba tüütavaid räuskamisi võime asetada sordiini alla, mille tõttu tükk oleks kindlasti veel rohkemgi võitnud.

Peatudes üksikute näitlejate juures pean siinkohal ütleva sooja „aitäh“ prl. Tootsile (M. Kattenberg) ning Kõrvitsale (E. Poltimäe) ja Sirgole (L. Malsroos).

Vana veterani E. Poltimäe kehastatud Kõrvits hoidis alal kogu näidendi kestel publiku häätuju ning oma teravate — paiguti küll rõvedategi — vahemärkustega mõjus balsamina pühadeaegsele tujuküllasele vaatlejaskonnale.

H-ra Malsroos sadamatöölisena esitas väga intelligentse töödihaldava ja narrusipõlgava töölissportlase, paisates hoogsa ning kaasakiskuva väljakutse sellele kõdunevale ning kokkuvarisevale maailmale 3. vaatuse lõpus.

Pr. Kattenberg provintsipreile Tootsina oli just sellane, milline üks provintsipreili kunagi päälinnas võib olla. Ta sobiv kuju, vastav rõivastis, provintslikult ilustatud nägu ning viimisteldud liikumine pakkus meeldiva naudingu, andis tunnistuse näitleja häist võimeist.

Ka teisedki osadekandjad olid enamasti kõik oma kohal. Nii oli kõigiti rahuldav Maara (pr. Hio) esitades keigarliku kuju Hollywoodi igatsevast suurilmadaamist. Segavana tundus ainult liig kiire kõnelemine, mille tõttu tekst jäi paiguti arusaamatuks. Pr. Betlem Martana oli väga ilus ja armas punapalgne külätüdruk, oleks aga pidand olema läbipõlenud ja elust vintsutatud eluinimene. Leida (pr. Kraav) osa mängija oli pisut liigselt külm ja seetõttu ei suutnud äratada tarvilikul määral kaastunnet. H-ra Prangel ajakirjanik Harakana pakkus parima, mida kunagi temalt näinud. Ent lõpul hakkas väsimakadusid siis need suured alulvõetud šestid ja kõrge noot, kuid nauditavaks jäi ta mängu siiski. H-ra Alf. Põldmäe Kihuna — oli väga peen ja noobel ent kohati aga püüdis liialt peenutseda, ka võinuks olla võimsam ta kiidulaul rahale. Pisiosalised pesunaine (Utno) ja vürtspoodnik (Türkson) olid omal kohal. Trupilt saime kõigiti viimisteldud sammu Ü. E. N. Ü. R. O. näitekunsti arenemise teel ja see äsjaastatud samm on kindlasti lubav ja paljutõotav. Selleks on eeldusi esinenud nooril tegelasil, selleks on eeldusi tervel trupil.

Sellise uue etaapi algamisel ning lavakultuuriliste kõrguste vallutamisel häädsoovivalt surunkätt Ü. E. N. Ü. R. O. nooril lavategelasil.

J. P.

NURSI VABATAHTLIK TULETÖRJE ÜHING

korraldas suviste 2. pühal Uue-Nursis piduõhtu.

Ettekandele tulid tuntud J. S. Paniuse „Agendid“ ja A. Kõivu „Varga õhvako“, mõlemad ühevaatuslikud farsid. Esimene neist mõjus hästi kui ajakohane ja sattüriküllane pilketükk, teine

aga valmistas erilist lõbu oma puht-setukeelse murrakuga.

Ehkki näitlejailt oleks võind soovida rohkem lavalist temperamenti, õnnestusid ettekanded siiski päris hästi.

Nursi näitlejaile palju edu ka tulevikus!

V. T.

KLOOSTRI HARIDUSSELTSI

tegevuspiirkond asub ilusas Kloostri ümbruses, Läänemaal, ligipääsuga Vasalemma jaamast, millega alaline ja pidev omnibussitühendus.

Haridusselts on ainsaid kohalikke kultuurorganisatsioone, kelle kätes on lavakunsti arendamine ümbruskonnas. Ja kuna tegutsemas on terve hulk küllaldaselt häid ja energilisi näitlejaid, siis võib teatrikunsti tasapinda Kloostri suhtes päris keskpäraseks nimetada.

Lava ei ole suur, kuid küllaldaselt korralik ja tarvitamispraktiline. Seni andis tunda dekoratsioonide puudumine. Möödunud talve jooksul aga valmistati palju uusi dekoratsioone. Tulemusena ootavad nüüd kasutamist toakulissid, metsadekoratsioon, mererand, elumaja, ait jne. jne. Vahtamise süsteem on õige praktiline ja kiire. Maksma läks see uuendus üle 30.000 sendi mis seltsile kaugeltki pole kerge kanda, kuid moraalset jätab uuendus vabaks näitetrupile uue kunstilise arendamistee.

Kompliment siinkohal noorele näitejuhile h-ra H. Lilienberg'ile kes palju siia rakendand energiat. Mai lõpus vabanes to mees sõduriteenistusest ning asus uue hooga pooleli jäänd tööle. Uute dekoratsioonide „õnnistamist“ ja lp. näitejuhi tagasijõudmist pühitsetakse jaanipäeval. Lavastumisele tuleb B. Kangermani rahvatükk „Mu meelen kuldne kodukotus“, kus näitejuht h-ra H. L. mängib noorsulase Antsu osa.

Kõigile seks puhuks palju edu ja õnne!

—d-n.

SAGADI NOORTE ÜHING „VOOG“

korraldas 5. juunil Sagadi algkooli pargis ühingu 5-da aastapäeva ja vabaõhunaitelava-suveaia avamispeo.

Kavas kanti pääle huvitavate kõnede, lau-lude jne. veel ette näidend „Dekorum“, mis võeti publiku poolt vastu suure applausiga. Öhtul keerutati tantsu uuel tantsupõrandal.

Ühingu seekordne pidu andis osavõtjaile jällegi ilusa ja kõigiti häa mulje.

—ng.

PAUL PINNA 30-AASTANE LAVATEGEVUSE JUUBEL

7. mail s. a. pühitses meie populaarsem näitleja ja karakterosade mängija Paul Pinna oma lavategevuse 30-a. juubelit. Ettekandele tuli sel öhtul Arnold ju Bachi 3-vaatuslik jant-operett „Naistele meeldib see...“. Nimetatud näidendis sai lp. juubilar hiilata oma võrratu koomikaga.

Paul Pinna.

Oleme Pinnat näind nii väga ja väga mitmesuguseis osis. Alati on ta neis loonud tüüpe, mis võluvad ja meelestuvad. Kuid tema tüüpe iseloomustav alussambas igal ajal on, kui nii võiks öelda — ajaloolisid näidendeis Napoleon, operetes lõbus talupoeg ja algupärandeis — kas mitte Vasar „Mait Metsanurga „Haljal oksal“?

Vasara osa mainis üldine arvustus suursaavutuseks kunstniku loomingus. Ja seda päris õiglaselt, kuna sääli Pinna tõesti sädeles nii huumoris kui ka traagikas ning nende vahelduvais üleminekuis. Selles osas leidub väga palju hingeliste avalduste keerdkäikudes murduvaid väljendusvõimaluste nüansse ning see, millega avaldas seda lp. juubilar, oli tõeline kaasaelamus, mitte mäng.

Hilinend südamlilik käepigistus siinkohal lp. juubilarile.

Näitejuhtide kursused Tartus

5.—26. juunini korraldatakse Tartus väikelavade näitejuhtide kursused „Vanemuise“ näitejuhi h-ra E. Türk'i üldjuhatusel.

Õppejõududeks on päale h-ra Türk'i kutsutud h-ra A. Üksip „Estoniast“, Pärnust h-ra Pettai ja Tartust h-rad Ader, Nõmmits j. t.

Samasisulisi kursusi on juba varem korraldatud mitu ja osavõtt neist on alati olnud elav. Seda jääb soovida ka käesolevalegi Tartus.

Toimetusele saadetud kirjandus

Haljal oksal. Mait Metsanurga näidend 4 vaatuses. T. Mutsu Teaterkirjastus. Tallinn 1932.

Talupoegade president („President Nuiatust“). J. Leemetsa rahvatükk 3 vaatuses. T. Mutsu Teaterkirjastus. Tallinn 1932.

Sõnajala õis. Joh. Kuulbergi lastenäidend 3 vaatuses. „Kooli“ kirjastus. Tartu 1931.

Uudishimulik Mikk. Joh. Kuulbergi lastenäidend 1 vaat. „Kooli“ kirjastus. Tartu 1932.

Väikeste korstnapühkurite jaaniöö. H. Tõnnovi lastenäidend 1 vaatuses. „Kooli“ kirjastus. Tartu 1932.

VÄIKELAVADE MÄNGUKAVA

Jaanipäev 1932

ANIJA MAANAISTE SELTS

E. Bergman „Hüpe abiellu“. Nali 3 vaat.

ALAVERE KAITSELIIT

B. Kangermani „Millest kaebasid kahurid“. Dr. 2 v.

INGLISTE Ü. E. N. Ü. OSAKOND

O. Lutsu „Pärijad“. Nali 1 vaatuses

KÄRGULA MAANAISTE SELTS

J. Mändmetsa „Ema“. Draama 4 vaat.

KÄRU NAISSELTS

J. Kleiuse „Varssavi onutütar“. Kom. 3 vaat.

KEHTNA TULETÖRJE ÜHING

L. Perandi „Miss Vibavere“. Nali 2 vaat.

KLOOSTI HARIDUSSELTS

B. Kangermani „Mu kuldne kodukotus“. Näid. 2 v.

LAGEDI NOORTE ÜHING

L. Perandi „Miss Vibavere“. Nali 2 vaat.

MAIDLA NOORTE ÜHING

B. Kangermani „Mu kuldne kodukotus“. Näid. 2 v.

NAVI RAHVARAAMATUKOGU SELTS

H. Stromi „Musu ei ole patt“. Kom. 3 vaat.

NÄO-KARKUSE PEREN. SELTS

J. Metsa „Uniküla iludusvõistlus“. Farss 2 vaat.

ORGITA KODUMAJANDUSE KOOL

B. Kangermani „Mu kuldne kodukotus“. Näid. 2 v.

RAE PÖLLUMEESTE KOGU

B. Kangermani „Mu kuldne kodukotus“. Näid. 2 v.

SÄNNA RAHVARAAMATUKOGU SELTS

A. Taari „Kõrgemäe noored“. Näid. 3 vaat.

TORI KAITSELIIDU MALEVA

A. Kleiuse „Varssavi onutütar“. Kom. 3 vaat.

TUUDI TULETÖRJE ÜHING

J. Metsa „Uniküla iludusvõistlus“. Farss 2 vaat.

VALGU MAANAISTE SELTS

M. Metsanurga „Haljal oksal“. Näid. 4 vaat.

VARANGU TULETÖRJE ÜHING

A. Taari „Emake maamuld“. Näid. 3 vaat.

VARGI RAHVARAAMATUKOGU

R. Baumani „Süütu maailm“. Näid. 3 vaat.

VÖNNU LAULU-MÄNGU SELTS

„Armastus on noortele“. Operett 3 vaat.